

סיפורים נפלאים פרשת לך לך

המגיד מדובנא. הוא עצר את השניים ושאלם מהיכן הם ולאן פניהם מועדות, העיוור רטן ולא ענה, וכשהפנה המגיד את שאלתו לילד הקטן, המלווה את העיוור, תלה הילד במגיד עיניים נוגות ומיוסרות, וספר שזהו אביו שהתעוור, ובשביל פרנסתו הוא מסתובב בין בתי הכנסת בעיירות ומחזר על הפתחים כדי לקבץ נדבות למחייתו. עוד ספר הילד המסכן שאמו נפטרה, והוא מלווה את אביו במסעותיו ומנחהו בדרך, ועתה בגלל הקור הנורא, הולכים הם להתחמם קמעא בבית התמחוי. התעניין המגיד האם כבר אכלו היום, וכשהשיבו שלא הגיע אוכל לפיהם היום, הזמינם על אתר לביתו המחומם, והבטיח שייתן להם ארוחה ומקום ללינה עד שיתדרו בעצמם. לאחר כמה ימים נפטר האב, והילד הקטן נשאר יתום וגלמוד מאב ואם. המגיד לקחו, כמובן, תחת חסותו, הכניסו לתלמוד תורה, והשקיע בו כבנו ממש, וביתו הפך לביתו של הילד הקטן חסר הכל. לא עברו הימים, והילד התגלה כבעל כשרונות מזהירים. כח הזיכרון שלו היה מדהים, והוא לא שכח כלום ממה שלמד. כך גדל וצמח, וברבות הימים נעשה לגאון הדור, הלא הוא הגאון רבי שלמה קלוגר זיע"א שחיבר עשרות ספרים שהאירו את עיני ישראל. כאשר נפטר המגיד מדובנא, הוא התגלה בחלום, וספר כי כשהגיע לבית דין של מעלה, הראו לו חמישים ספרים מפורסמים שחיבר בחייו. תמה המגיד ואמר: "ספרים אלו אינם שלי, לא אני חיברתי אותם ואינני יודע עליהם דבר!" השיבו לו, כי באמת ספרים אלו חוברו על ידי גדול הדור, הגאון רבי שלמה קלוגר, אך כיון שהוא גידל אותו בביתו כבנו, ובמעשה זה היה הגורם להצלחתו ולצמיחתו כגדול הדור, לכן, כל גאונות חיבוריו וספריו הנודעים, הכל נזקק לזכותו כאילו הוא חיברם ויצרם. "מעלה אני עליו כאילו עשאו!" (לקראת שבת)

"עד מקום שכם" (יב, ו)

כתב רש"י: להתפלל על בני יעקב כשיבואו להילחם בשכם. כמו כן אומרים חז"ל (מד"ר לט-יא) על אברהם אבינו שהיה מתפלל על עקרות והן נפקדות, על החולים והם מרוויחים. ספר הרה"ג רבי הלל בריסק שליט"א: אחד מגדולי הנדיבים בארה"ב הלך לבית הכנסת להתפלל מעריב, והנה רואה יהודי שנראה כאדם מסכן ועני, שופך ליבו בתפלה בכוונה ובבכיות גדולות. כשנסתיימה התפלה נגע בעדינות בגבו כדי לשאול אותו על מה בוכה ומה בקשתו? אך הלה לא הגיב כי היה עדיין באמצע תפלתו. הנדיב שמיהר לדרכו, לבשה אותו לפתע רוח נדיבות, וקודם שיצא כתב לו צ"ק בסכום גדול והניחו תחת סידורו של אותו יהודי.

בלכתו הביתה תהה הנדיב לעצמו: מה עשיתי לתת כזה סכום גדול לאדם שאיני מכירו... והנה לאחר זמן לא רב הגיעו לאותו נדיב שני משולחים מארץ ישראל ושאלוהו האם הוא מכיר את פלוני מירושלים, והשיב שאינו מכיר. הם סיפרו לו, להפתעתו, כי אותו פלוני, שהוא ת"ח מופלג

"ונברכו בך כל משפחות האדמה" (יב, ג)

אדם אומר לבנו תהא כאברהם (רש"י). מדוע דווקא אב לבנו אומר זאת? באר ה'אוצר אפרים' מפי השמועה: לפעמים אבא אומר לבנו: רצוני שתלמד היטב ושתהיה תלמיד חכם. אומר הבן: אבא, למה אהיה יותר טוב ממך? הרי אתה עם הארץ - גם אני אהיה עם הארץ... אומר לו אביו: אני מברך אותך כמו אברהם אבינו. גם לאברהם היה אבא תרת, עובד אלילים, ועם כל זאת יצא ממנו אברהם... (ומתוק האור)

"ואת הנפש אשר עשו בחרן" (יב, ה)

'שהכניסן תחת כנפי השכינה' (רש"י)

השל"ה הקדוש (בפירושו לסידורו) שואל: כתוב "לא בגבורת הסוס יחפץ ולא בשוקי האיש ירצה" (תהלים קמז י) וכי הקב"ה חפץ בסוסים? אומר השל"ה: אם אדם לומד תורה אפילו כגאון מווילנא והוא ישן שעות ביממה ועשרים ושתיים שעות לומד רצוף וכל זה בשביל שישן שינת הסוס, שלא יטעם טעם מוות, אומר הקב"ה: אני לא חפץ בגבורת הסוס, "רוצה ה' את יראיו" (שם יא) אני רוצה יראי שמים, אלה שיראים באמת ולא אלה שלומדים בשביל להגיד: "אנחנו לומדים, אנחנו מבינים, אנחנו יודעים" ואח"כ מזלזלים באחרים ולא עוזרים להם... נח עם כל צדקותו לא השקיע בכלל, לקה ועליו נקרא המבול. כי העיקר היא לא רק ללמוד תורה לבד אלא גם להרביץ תורה לאחרים על חשבון הזמן הפרטי ולעשות זאת עם מידות טובות ויראי שמים. (יגל ליבי)

"ואת הנפש אשר עשו בחרן" (יב, ה)

האם שייך לומר על אדם שהוא "עשה נפשות"?

כתב רש"י חידוש ויסוד גדול שכתוב במדרש רבה: "את הנפש אשר עשו בחרן" - כמה שהכניסום תחת כנפי השכינה, שאברהם גייר אנשים ושרה את הנשים, מעלה עליהם הכתוב כאילו עשאו.

וכבר נכתב כן בדברי חז"ל (סנהדרין יט, ב) 'שכל המלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו', והיינו, שזכות זו של לימוד התורה של אחר או קירובו לדרך ה', נחשב לאדם כזכויות שהוא יצר.

כל אפשרות לקרב ולחזק יהודי בתורה ובמצוות - נזקפת זכות זו ותוצאותיה לדורי דורות למקרב, ואי אפשר לתאר כמה זכויות מגיעות לו לאדם, כשמגיע לעולם העליון, כשבאמתחתו נשמות רבות שהתקרבו בזכותו לתורה, או כאלו שהוסיפו והתחזקו בלימוד התורה שלהם.

מספרים על המגיד הקדוש מדובנא זיע"א (הובא בספר קול צופיך של הגה"צ ר' חיים זייצ"יק זצ"ל), שפעם בלכתו ברחוב, פגש באיש עיוור, עני ולבוש קרעים, כשילד קטן אווזו בידו ומנחהו בדרך. הדבר עורר את סקרנותו של

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים פרשת לך לך

להעניק 'אושר', אם כן פשיטא שכאשר אדם חש מידה רבה יותר של 'אושר' ללא 'עושר' הרי הוא עשיר אמיתי! ומוכרחים לומר כך שכן בכלל מאתים מנה!!!

הגה"צ רבי נחום יצחק פראנק זצ"ל הקפיד על הפרשת מעשר כספים, וכאשר נשאל מדוע לא ניכרת אצלו ברכת ה"עשר בשביל שתתעשר" השיב בטבעיות: "ושמח בחלקו זו לא עשירות!?" זה לא נאמר כ"ווערטל", ובוודאי שלא כהתחמקות, אלא מתוך הכרה שאם אדם אכן זוכה להיות מאושר ושמח בחלקו (מה שעשיר בדר"כ לא זוכה לכך) פשיטא שזה נחשב שזכה לעושר.

מכאן נשוב להבטחת העשירות של אברהם אבינו, פשיטא שאברהם יודע שמלך סדום משמש כאן רק כשליח של הקב"ה למילוי ההבטחה - אך אברהם מעדיף עשירות מסוג אחר. הוא לא מסכים "לצאת ידי חובה" רק בעשירות גשמית! "ולא תאמר אנכי העשרתי את אברם" - הוא לא מוכן להסתפק בסוג כזה של עשירות שמלך סדום מסוגל לספק לו, אברהם אבינו מבכר 'אושר' רוחני על פני 'עושר' גשמי (וכפי שנוכחנו לראות ככל שדבר מסב לאדם יותר אושר, פשיטא שהוא כולל בתוכו גם את האושר מהדרגה הנמוכה יותר). ומה נפלאים לפי"ד דברי המדרש רבה: א"ר אבא בר ממל אמר לו הקב"ה את אמרת "אם מחוט" - חייך שאני נותן לבניך מצות ציצית... "ועד שרוך נעל" - חייך שאני נותן לבניך מצות יבמה... פתילי הציצית המתבדרים ברוח בקרב מיליוני יהודים, כדפי "יבמות" המתבדרים ברוח פיהם של מאות אלפי לומדים - הם הם העשירות בה זכה אברהם אבינו! (פרי עמלנו)

"אל תירא אברם אנכי מגן לך" (טו, א)

קושיא מופלאה הובאה ב'קובץ המאסף' (קובץ שיצא לאור בירושלים לפני כמאה שנה): "מדוע נקרא ציור בעל שש קצוות 'מגן דוד' ולא 'מגן אברהם', הלא ה' אמר לאברהם 'אנכי מגן לך'?" ואף התירוץ המובא שם תירוץ נפלא: הנה מסופר בגמ' (סנהדרין צה.) שישבי אחיו של גלית ביקש להרוג את דוד כנקמה על הריגת אחיו, ומעשה שטן היה והגיע דוד לארץ פלישתים, וכשראהו ישבי כפתו והניחו מתחת לקורת בית הבד, וכשהוריד את הקורה נעשה לדוד נס ונתרככה הארץ מתחתיו ושקע בה. ואחר כך מסופר שישבי זרק את דוד השמימה ותקע את רומחו בארץ כדי שדוד יפול עליו, ובאותו רגע בא אבישי בן צרויה והוציא מפיו שם קדוש והעמיד את דוד תלוי בין שמים לארץ, וכך הצילו מידי ישבי. והנה אצל אאע"ה מצינו שהקב"ה הגן עליו כדרך מלך שמגן על חייליו - מארבע רוחות השמים הסובבות אותם - צפון, דרום, מזרח ומערב. אך על דוד המלך הקב"ה הגן משש רוחות השמים - מארבע רוחותיו בכל המלחמות, ואף מלמעלה ומלמטה, מלמעלה - כאשר קורת בית הבד כמעט מחצה אותו מלמעלה, ומלמטה - כאשר כמעט נפל למטה ונדקר ברומחו של ישבי. על כן נקראת הצורה "מגן דוד", הואיל ודוד היה מוגן משש רוחות, כפי צורת אותו ציור! (פרדס יוסף)

וצדיק גדול, ספר להם שהגיע לאמריקה כדי לאסוף כסף לפרוע חובותיו ולחתן ילדיו, אך ברוב עדינותו בקושי הצליח לאסוף כדי דמי נסיעה בחזרה. ברוב צער החליט להשליך יתנון על הקב"ה, ולעמוד בתפלה ובבכי כל היום בביהכ"ס לפני נסיעתו חזרה לביתו, ולבקש מהש"ת כל הנצרך לו. והנה אחרי שסיים תפלתו בלילה נעשה עמו נס ופלא ומצא תחת הסידור שלו צ'ק על סכום גדול שכיסה כל צרכיו...

הגביר שמח מאד למשמע אוזניו והודה להם על מה שסיפרו לו שבכך הניחו את דעתו ופשטו את ספיקותיו האם עשה כהוגן.

"אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אנכי העשרתי את אברם" (יד, כג)

אחד הסיפורים בו מצטייד כל מרצה מתחיל הוא הסיפור הבא: סירה ועליה מספר אנשים טובעת בים, האנשים זועקים לעזרה וכאשר מושטת לעברם חבל הצלה, ממאן אחד הטובעים להיאחז בו בנימוק שצריך לסמוך על הקב"ה שיציל אותו. בהמשך מושיטים להם גלגל הצלה; סירת הצלה ואפילו הליקופטר. כל הטובעים שכביכול אינם חדורי ביטחון כמיודענו, מצילים את נפשם ורק הוא צולל כעופרת במים אדירים... בבית דין של מעלה מתלונן האיש: כיצד ייתכן שדווקא אני - שהייתי חדור אמונה וביטחון - טבעתי למוות, בעוד האחרים ניצלו? משיבים לו בשאלה: וכי מה סברת שהקב"ה בכבודו ובעצמו יתגלה על הים וישלוף אותך מהגלים הסוערים? הלוא את חבל ההצלה שלח הקב"ה - כמו שאת גלגל ההצלה, סירת ההצלה וההליקופטר שלח הקב"ה. הוא ולא אחר!

ומכאן לתמיהה רבתי: אברהם אבינו אומר למלך סדום: "אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך ולא תאמר אנכי העשרתי את אברם" פרש"י: "ולא תאמר אנכי העשרתי את אברם - שהקב"ה הבטיחני לעשרני". ותמוה עד מאוד: וכי כיצד סבר אברהם שהקב"ה יממש את הבטחתו אם לא באמצעות אחד מאותם הרבה שלוחים שיש למקום?! גם אם כלפי חוץ נראה שמלך סדום נותן את הכסף, הלוא ברור שראש המאמינים ידע שהוא אינו אלא שליח של הקב"ה!!

יום שיש, זאטוט בן שנתיים וחצי חוזר הביתה מהגן ומכריז באוזני אביו: "אני אבא של שבת - ואתה לא!" זה בוקע מפיו בניגון התנצחות החיידרי המסורתית, ובעודו מנופף בממתק שחילק זה עתה לכל חבריו... אפיזודה שולית שהתרחשה באמת. האם הזאטוט לא צודק? הוא לכאורה הציג עובדה שאין עליה עוררין "אני אבא של שבת - ואתה לא!" אך מה האמת? האמת היא שאביו לא 'אבא של שבת' בגלל שהוא פשוט 'אבא של תמיד'! - ובכלל מאתיים מנה. זה דומה למי שיטען באוזני הזולת: "הבטחת לי מאה שקלים ולא נתת לי!" ורעהו משיב לו: "צודק. לא נתתי לך מאה שקלים - אבל הרי נתתי לך אלף שקלים!"

הדברים מביאים אותנו למסקנה הבאה: אם מטרת 'עושר'